

Orígens i evolució de la sanitat pública

El passat 5 de maig vam parlar de *Sanitat a Esplugues de la postguerra a l'actualitat* al Centre Cultural l'Avenç. El Santi Campo va fer una petita història de l'evolució de la seguretat social al segle XX i va explicar com era la sanitat des del final de la guerra fins als anys 70, fruit d'un petit treball d'investigació que juntament amb la Rosa Abós vam fer a l'arxiu municipal. El Joan Galtés ens va explicar la seva experiència a la Creu Roja que en aquells anys era un element molt important i, finalment, l'Hermínia Villena ens va explicar els grans canvis que es comencen a produir a partir del 76 des de la seva experiència com a metgessa a Can Vidalet.

Com que el material que hem recollit és prou extens avui ens centrarem en l'evolució de la sanitat pública i en un proper article ens centrarem en l'evolució de la sanitat a Esplugues i parlarem també del metges més destacats que durant el període que va fins al 1976 data molt important perquè s'inauguren l'ambulatori de Lluís Millet i el Consultori de Can Vidalet.

El model de sanitat universal per a tothom que tenim ara, els països democràtics europeus el comencen a desenvolupar després de la segona guerra mundial mentre que a Espanya haurem d'esperar al final de la dictadura i l'arribada de la democràcia amb l'aprovació el 1978 de la Constitució.

Les primeres mesures de protecció social a Europa són obra del canceller Otto von Bismarck al 1883 que introdueix les primeres assegurances de vellesa, malaltia i altres proteccions. A Espanya les primeres són de principis del segle XX i en destaquem la creació el 1908 de l'Institut Nacional de Previsió que serà base de la protecció social a Espanya fins que al 1978 amb els pactes de la Moncloa es creen els organismes que tenim avui. Destaquem la Llei d'accidents del treball (1900), les vacances pagades per a funcionaris (1918) i per la resta de treballadors (1931), l'assegurança de Maternitat (1929) i l'obligatorietat de l'assegurança d'accidents fixant la quantia de les indemnitzacions (1931) L'any 1932 la república va encarregar un projecte d'unificació de les diferents Assegurances existents però el cop d'estat del general Franco va impedir que es portessin a terme.

El franquisme com passa també amb l'educació suposa un pas enrere com ho demostra la disminució dels recursos que l'estat dedica a la sanitat. La primera actuació important en matèria sanitària es dona el 1942 amb la creació de l'assegurança obligatòria de malaltia (SOE), coneguda com el "seguro" que segons diu la pròpia llei ja estava **"establecido en muchos países de Europa" y "no se había implantado en España"**. I el 1947 es va aprovar l'assegurança de obligatòria de vellesa i invalidesa.

Aquesta assegurança no cobreix a tota la població sinó als "productors", curiosa manera d'anomenar els treballadors, amb rendes baixes. Les rendes altres no tenien cobertura sanitària pública i els qui treballaven pel seu compte tampoc. Sí que la tenien funcionaris, policies i militars. Els pobres també tenien assistència gratuïta si estaven incorporats a la llista de pobres que cada any elaborava l'ajuntament. El SOE en 1936 cobria el 30% de la població i el 1960 arribava al 60%. Les diferents proteccions cobrien l'assegurat i familiars que vivien amb ell. Tenim, doncs, una part molt important de la població que si vol tenir cobertura sanitària se l'havia de pagar.

La sanitat era d'exercici lliure, però també hi havia personal sanitari que cobrava uns sous molt baixos inferiors al salari mínim i que ho havien de compensar amb el cobrament a les persones no assegurades. Per poder arribar a més gent es creen les iguals que eren un pagament mensual al metge que així t'assegurava l'assistència sense cobrar cada visita.

El resultat final de tot plegat era una sanitat molt deficient. S'ha pogut trobar un informe que el règim va amagar elaborat el 1967 pel dr. Brockington, una de les grans figures de la salut pública del segle XX, per a l'Organització Mundial de la Salut. Aquest informe constata que la sanitat a

Espanya no només és molt inferior a la dels països democràtics europeus sinó que fins i tot està per sota dels Països en vies de desenvolupament on s'incloïa Espanya.

Als darrers anys de la dictadura, els tecnòcrates de l'OPUS que entren al govern es proposen uns plans per modernitzar el país i amb la **Llei General de la Seguridad Social de 1974**, s'unifiquen diferents serveis i es conforma un nou sistema unificat de les diferents assegurances socials que reordena la seguretat social amb uns paràmetres contributius al qual tenen accés les persones assalariades i les seves famílies. Continuen fora, però, moltes famílies.

El gran avenç comença amb la Constitució de 1978 que estableix que "los poderes públicos mantendrán un régimen público de Seguridad Social para todos los ciudadanos, que garantice la asistencia y prestaciones sociales suficientes ante situaciones de necesidad, especialmente en caso de desempleo".

La Llei general de sanitat, coneguda com a Llei Lluç (1986) universalitza l'atenció sanitària, és a dir, que estipula que el dret a l'assistència sanitària estigui vinculat a la ciutadania i no a la condició de beneficiari de la Seguretat Social.

No és fins el 2003 el finançament de la sanitat es deslliga de les cotitzacions a la seguretat social i s'estableix per llei (Ley de cohesión y calidad del Sistema Nacional de Salud de 2003) que l'estat ha de garantir una assegurança universal i pública a tota la població.